

Oponentský posudek bakalářské práce

Jiří Bort: Pastorační péče jako týmový úkol

Na základě reflexe vlastních zkušeností s pastorcí si autor klade hlavní otázku: „Může pastorec dělat ve farnosti jediný člověk?“ (1). Tím je naznačena rovnou souvislost s názvem práce, kde je zmíněna týmovost. Dalším cílem je „ujasnit si“ (tamtéž), co pastorec obnáší a pokusit se téma pastorece strukturovat.

Autor pro tento úkol zvolil logickou strukturu. Nejprve vymezuje pojem pastorece, a to na základě biblicko-teologických zdrojů, i na základě teologické literatury. V biblické části cituje a komentuje všechna podstatná místa, a to i kritická (např. Ezechiele). Cílem pastorece „není jen pouhý zájem o lidi“, ale péče o „směřování k Hospodinu - aby nezabloudili ve svém životě“ (5). (Autorovi ve větě zřejmě vypadlo nějaké slovo). Novozákonní část zdůrazní, že pastýřem je Kristus, zdůrazněna je „péče jedněch o druhé“ (6), tedy že pastorec je věcí celé církve.

U moderních definicí, kterých diplomant uvádí celou řadu, si všímá především náplně práce a účelu, případně kdo pastorec může konat, a spojitosti s psychologií či terapií. Nerozhoduje se pro žádnou, spíše ponechává vějíř možností široce otevřený. Což je dnes doporučovaný přístup pro tvorbu pastoračního konceptu. Propojení těchto definicí s tím, co zjistil bádáním v Bibli, autor neprovádí. Což je škoda, ale může se o to pokusit při obhajobě.

Po výkladu pojmu uvádí autor vztah pastorece a modelu církve. Tyto modely však volí spíše intuitivně, neopírá je o žádnou klasickou eklesiologii ani terminologii, jen mluví o „farářském“, „presbyterním“ a „charismatickém“ modelu církve. Ale nakonec konstatuje, že pastorec funguje „podle jednotlivých sborů“ (9), tedy bez ohledu na denominaci. Nutno říci, že zde autor sice vyslovil své osobní poznatky a pozorování praxe, se kterými lze i souhlasit, ale pro účely bakalářské práce by bylo vhodné je nějak utřídit pomocí odborné literatury a odborného názvosloví. V jakém smyslu například užívá termín denominace? Proč má za to, že služba se odvíjí od charismat jednotlivců zřejmě jen v prostředí charismatických sborů? (9)

Na jednoznačnější definici pastorece autor rezignuje (12), termín bude užívat v nejširším významu slova. Stejně tak i další termíny (klient, pastorační pracovník či zakázka) definuje dle svého uvážení, nijak je nekonfrontuje s odbornou literaturou.

Po uvedení motivace k pastorcí se diplomant pokouší o typologii „pastorece z hlediska příčiny“ (16). Jde však zároveň o „důvody“ či „příležitosti“, případně modely pastorece. V každém případě jde o jakousi typologii situací, kdy se pastorec může uplatnit. A to umožňuje rozdělit službu pastorece podle obdarování či zaměření pastoračních pracovníků v církvi (24). Podobně popisným způsobem autor postupuje i u dalších aspektů pastorece – časové rozvržení (krátkodobá, dlouhodobá pastorece) a z hlediska cílů. Cíle uvádí v zásadě dva – „řešení problému“ a „následování Krista“. Ani zde autor nijak nevychází z odborné literatury, ale ani z toho, co načerpal analýzou biblických textů. Takže například nelze najít jako téma například útěcha a napomínání (paraklese), nebo péče o společenství atp. Ale to může být předmětem rozhovoru u obhajoby.

„Typologie pastoračních pracovníků“ (43n) upozorňuje na různé vlivy, působící na člověka, a ty zobecňuje. Zdali platí například: „Pokud byl [pastorační pracovník] přijímán druhými a dostalo se mu potřebného množství přijetí, potvrzení a milosti, bude možná hůře chápat lidi, kteří to měli opačně. Nebude mít potřebnou zkušenost, a nebude možná tolik vhodný pro lidi všelijak poničené svým okolím“ (43) je otázkou. Nemůže to být i přesně naopak? Vždyť psychologie nás učí, že lidé, vyrůstající v prostředí lásky, tuto lásku umí předat dál a být solidární atp. Ale i zde chybí opora v odborné literatuře, autor postupuje opět spíše intuitivně. Nicméně vlastní typologii pastoračního pracovníka formuluje pomocí typologie MBTI (47nn), neboť ji „zažil v několika sborech jako nástroj lepšího pochopení sebe sama a druhých“.

A konečně přechází diplomant ke svému titulnímu úkolu – popsat pastorační práci jako „úkol společenství církve“. V zásadě zdůvodňuje potřebu týmovosti výše popsanou rozmanitostí a komplexností pastorační práce (50). „Profesionální pastorační práce“ u autora nenachází příliš pozitivního přijetí, i přes zmíněná pozitiva převažují negativa. Nehledě na to, že „církve pak zůstává trvale rozdělena na profesionály a laiky“ (51). Nutno říci, že tato kapitola 9.1 působí ve výsledku poněkud nejednoznačným, chaotickým dojmem – není nijak podrobněji vysvětleno, co se myslí „profesionalitou“, resp. pojem je užíván velmi rozmanitě. Jednou tím míní souvislost s úřadem a odborností (50), jindy je profesionalita chápána jako něco mimo kazatelský úřad („profesionální poradci“, 52) atp. Proto je problematický i název protikladu – „laická pastorační práce“ (52). Přičemž se tímto typem pastorační práce myslí pastorační služba „vedoucích sborů – zpravidla starších sborů“. Ale nakonec je pastorační práce věcí všech křesťanů. Autor tento typ pastorační práce považuje za důležitý (54), ale hned vyjmenovává více rizik a předsudků vůči službě laiků, než pozitiv. Je však přesto příznivcem týmové spolupráce, věnuje jí dva poslední odstavce své práce, ale dále nerozvádí. V zásadě jen ujišťuje, že „pastorační práce je pak mnohem pestřejší a plnější“. Konkrétní týmové možnosti a metody, procesy, otázky budování a přípravy týmů atd. již autor neřeší. Ale i to může být námětem rozhovoru při obhajobě.

Z hlediska jazykových a formálních náležitostí lze poznamenat, že práce je vcelku přehledně členěná a čtivá. Grafická úprava má své rezervy: Odstavce v jednotlivých kapitolách jsou upraveny nejrozmanitějším způsobem – s odsazením i bez odsazení, s mezerou před i bez mezery. Za desetinným číslováním v nadpisech se nedělá tečka. Kdežto za poznámkami pod čarou naopak dělá.

Je nesporné, že autor má v oblasti pastorační práce vskutku bohaté zkušenosti. Pastorační práce patří k jeho velkým zájmům. To je třeba ocenit. Proto má často sklon hovořit „ze zkušenosti“; vypovědět, jak věci vidí, aniž je potřebuje ověřovat v odborné literatuře. Lze konstatovat, že tím naplňuje své metodické předsevzetí pro svoji bakalářskou práci: „Podstatným zdrojem nejrozmanitějších postřehů jsou také... postřehy z terénu“ (2). Jako hlavní metodický přístup zvolil autor, jak uvádí, „metodu teoretického výzkumu, tedy studium literatury“. Je nepochybné, že literaturu studoval a pokouší se jí v práci uplatnit. Ale v čem jinak tato metoda spočívá, autor nesdělí a není zcela zřejmé.

Práci i přes uvedené výhrady doporučuji k obhajobě. Hodnocení navrhuji v rozmezí D-E.

Ladislav Beneš, Dr.
Katedra praktické teologie ETF UK

V Praze 10. 9. 2019